

посилок, передач, додаткове витрачання грошей на придбання продуктів харчування, преміювання за показники в роботі, надання додаткових побачень тощо); прагнення до одержання передбачених законом благ матеріального та духовного характеру, які суттєво змінюють правове становище засуджених (переведення на поліпшені умов утримання засуджених, зміна умов утримання як у межах однієї установи, так і шляхом переведення до іншої установи тощо)[1, с.48]. Тож особлива увага звертається саме на ті блага, які передбачені кримінально-виконавчим законодавством, надаються на підставі оцінки поведінки під час відбування покарання.

Отже, вищевказане надає підстави для формулювання власної авторської позиції щодо доцільного тлумачення та напрямків вирішення тих питань, в яких відтворюються зміст та сутність складових механізму реалізації виправного процесу. Зокрема, в частині стану дотримання чіткості та системності у визначенні прав та законних інтересів засудженої особи. Саме це питання суттєво впливає на дієвість кримінально-виконавчого процесу. Адже у правовому статусі засудженої особи, у сукупності прав, законних інтересів, обов'язків відтворюється значення належного порядку та умов утримання засуджених у місцях позбавлення волі, розуміння того наскільки важливою є мінімізація різниці між життям на волі та в умовах ізоляції, наскільки цей порядок може сприяти прийняттю засудженим власного рішення про необхідність змінитися на краще (виправитися) та яке місце в цьому процесі має посідати зв'язок із зовнішнім світом (сім'єю, близькими, представниками громадських та релігійних організацій тощо), яке значення мають кримінально-виконавчі інститути, що надають можливість змінювати правовий статус засудженої особи відповідно до послідовних змін в особистості засудженого на краще (чи навпаки). Наступність у законотворчій та правозастосовній діяльності відтворюється в тому, що специфічний зміст правового становища засуджених переважно пов'язується із комплексом їхніх прав (можливостей) та обов'язків (межі поведінки). Виокремлюється і поняття «законні інтереси». Проте ця категорія не знайшла свого належного регулювання у законодавстві і вимагає посиленої уваги науковців.

1. Конопельський В.Я. Правовий статус засуджених: поняття та основні проблеми. *Південно-український правничий часопис*. 2007, № 3. С. 46-49.

2. Михлин А.С., Стручков Н.А., Шмаров И.В. Теоретические проблемы правового регулирования исполнения наказаний. *Советское государство и право*. 1988, № 4. С. 67-75.

3. Селиворстов В.И. Законные интересы как элемент правового статуса лиц, отбывающих наказание в виде лишения свободы // *Правовое и методическое обеспечение исполнения уголовных наказаний* / Под ред. В.И. Селиворстова: Сб.науч. трудов. – М.: ВНИИ МВД России. 128 с.

Валерій Дараган,
завідувач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

Сергій Балабан,
декан факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ЩОДО СТАНУ НАУКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ

Визначення поняття «галузь економіки» надано у ст. 260 Господарського кодексу України, зокрема це - сукупність усіх виробничих одиниць, які здійснюють переважно однакові або подібні види виробничої діяльності [1]. При цьому положення кодексу не надають перелік таких галузей.

Першим нормативно-правовим актом у якому було надано перелік галузей економіки був наказ Державного комітету України з будівництва та архітектури від 19.07.2002 № 13 «Про затвердження Нормативів вартості створення одного робочого місця у різних галузях економіки». Зокрема у наказі було визначено такі галузі:

- машинобудування;
- металургійна і гірничодобувна промисловість;
- хімічна промисловість;
- легка промисловість;
- деревообробна промисловість;
- виробництво біомінеральних добрив на основі бурого вугілля;
- вугільна галузь - підземні роботи;
- торгівля, громадське харчування та побутове обслуговування населення;
- освіта, наука, культура;
- агропромисловий комплекс;
- промисловість будівельних матеріалів;
- електроенергетика;
- вугільна промисловість - виробництво вугільних та інших брикетів;
- автомобільний транспорт;
- хлібопекарське та кондитерське виробництво [2].

У 2013 році, розпорядженням Кабінету міністрів України від 14 серпня 2013 р. № 843-р. «Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки» було визначено пріоритетні галузі економіки, до яких увійшли:

1. Агропромисловий комплекс за напрямками – виробництво, зберігання харчових продуктів, у тому числі дитячого харчування, а також виробництво біопалива, з орієнтацією на імпортозаміщення.

2. Житлово-комунальний комплекс за напрямками: створення об'єктів поводження з відходами (побутовими, промисловими та відходами, які утворилися в результаті добування та перероблення корисних копалин і виробництва електричної та теплової енергії); будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення.

3. Машинобудівний комплекс за напрямками – виробництво нових та імпортозаміщуючих видів комп'ютерів, електронної та оптичної продукції, машин і устаткування, електричного устаткування, автотранспортних та інших транспортних засобів.

4. Транспортна інфраструктура за напрямками – будівництво, реконструкція і технічне переоснащення у сфері транспортної інфраструктури.

5. Курортно-рекреаційна сфера і туризм за напрямками – будівництво курортно-рекреаційних об'єктів та об'єктів туристичної інфраструктури.

6. Переробна промисловість за напрямком – імпортозаміщуюче металургійне виробництво [3].

Однак, станом на сьогодні, жодним нормативно-правовим актом не визначено вичерпного переліку галузей економіки, що само по собі негативно впливає на стан організації протидії кримінальним правопорушенням, що вчиняються у галузях економіки силами підрозділів кримінальної поліції.

Аналіз наукових досліджень, присвячених окремим питанням та проблемам оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки показав, що на сьогодні здійснено понад 250 наукових досліджень, присвячених цим питанням, серед яких 16 досліджень це дослідження на рівні дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук. Однак, не зважаючи на доволі значну кількість вказаних досліджень вони не вирішують усі існуючі на сьогодні проблеми, пов'язані з оперативно-розшуковою протидією кримінальним правопорушенням у сфері економіки.

В рамках доповіді пропонуємо зупинитися на аналізі стану наукового забезпечення оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням, що вчиняються у пріоритетних галузях економіки визначених нами вище:

1. Агропромисловий комплекс.

Стан наукової розробленості проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються в агропромисловому комплексі представлений найбільшою кількістю досліджень та налічує у собі 2 докторські дисертації та 7 кандидатських дисертації, 6 з яких захищено після прийняття Кримінального процесуально-

го кодексу України та лише 2 після реформування органів внутрішніх справ та створення Національної поліції.

Зокрема це дослідження:

- 1) Берлач А.І. Фінансові відносини у сільському господарстві України та їх оперативно-розшукове супроводження (2002 р.);
- 2) Пчолкін В.Д. Теоретичні, правові та організаційно-тактичні основи розкриття злочинів у харчовій промисловості (2010 р.);
- 3) Сфімов В.В. Оперативне забезпечення протидії викраденням, що вчинюються організованими злочинними угрупованнями у переробній сфері АПК (за матеріалами підрозділів ДСБЕЗ і БОЗ МВС України (2007 р.);
- 4) Тарасенко О.С. Протидія злочинам у сфері земельних відносин (оперативно-розшукові засади) (2011 р.);
- 5) Жига І.П. Правові та тактичні основи виявлення та припинення обігу на ринку України небезпечної продовольчої продукції (2014 р.);
- 6) Андрусенко С.В. Виявлення та розслідування злочинів у сфері земельних відносин (2014 р.);
- 7) Лавренчук М.О. Правові та організаційні засади економічної безпеки в аграрному секторі (2015 р.);
- 8) Мазійчук В.А. Оперативно-розшукова протидія одержанню неправомірної вигоди у агропромисловому комплексі (2018 р.);
- 9) Цуркан К.А. Протидія оперативними підрозділами Національної поліції України злочинам, що вчинюються на ринку зерна (2019 р.).

Як вбачається з вказаного, комплексних наукових досліджень з проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються в агропромисловому комплексі не проводилося.

Такий стан речей вказує на необхідність проведення комплексного наукового дослідження з проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються в агропромисловому комплексі.

2. Житлово-комунальний комплекс.

Стан наукової розробленості проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються в житлово-комунальному комплексі представлений 5 дисертаціями на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, серед яких лише 3 виконано після реформування органів внутрішніх справ та створення Національної поліції.

Зокрема це такі дослідження:

- 1) Незнамов А.І. Методика розслідування отримання незаконної винагороди від громадян за виконання робіт, пов'язаних з обслуговуванням населення (1985 р.);
- 2) Губська А.В. Протидія злочинам у сфері житлово-комунального господарства (за матеріалами діяльності підрозділів Державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України) (2012 р.);
- 3) Ніконов М.М. Виявлення та попередження підрозділами захисту економіки діяльності організованих груп у сфері житлово-комунального господарства (2018 р.);
- 4) Чиж С.А. Оперативно-розшукова протидія підрозділами захисту економіки злочинам у сфері обігу побутових відходів (2019 р.);
- 5) Бережняк В.В. Оперативно-розшукова протидія одержанню неправомірної вигоди у сфері житлово-комунального господарства (2019 р.).

Як вбачається з вказаного, комплексних наукових досліджень з проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються в житлово-комунальному комплексі не проводилося.

Такий стан речей вказує на необхідність проведення комплексного наукового дослідження з проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються в житлово-комунальному комплексі.

3. Транспортна інфраструктура.

Стан наукової розробленості проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються на підприємствах транспортної інфраструктури представлений також 5 дисертаціями на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, серед яких лише 1 виконано після реформування органів внутрішніх справ та створення Національної поліції.

Зокрема це такі дослідження:

Негодченко О.В. Кримінологічна характеристика та попередження органами внутрішніх справ корисливих злочинів у сфері автотранспортних послуг (1991 р.);

Захарова О.В. Особливості оперативно-розшукової діяльності підрозділів ДСБЕЗ органів внутрішніх справ на залізничному транспорті (2009 р.);

Дараган В.В. Розкриття викрадань державних коштів при проведенні закупівель товарів та виконанні робіт (послуг) на підприємствах залізничного транспорту (2012 р.);

Наумюк С.А. Контррозвідувальне забезпечення транспортного комплексу України (2013 р.);

Брильов М.О. Оперативно-розшукова протидія злочинам, пов'язаним з розкраданням бюджетних коштів під час будівництва, ремонту та експлуатації автомобільних доріг (2017 р.).

Як вбачається з вказаного, комплексних наукових досліджень з проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються на підприємствах транспортної інфраструктури не проводилося.

Такий стан речей вказує на необхідність проведення комплексного наукового дослідження з проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються на підприємствах транспортної інфраструктури.

4. Переробна промисловість.

Стан наукової розробленості проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються на підприємствах переробної промисловості представлений лише 2 дисертаціями на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, які було виконано до реформування органів внутрішніх справ та створення Національної поліції.

Зокрема це такі дослідження:

1) Вінчук В.В. Організація і тактика розкриття оперативними підрозділами ОВС порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (2012 р.);

2) Малишев К.В. Протидія оперативними підрозділами МВС України злочинам, що вчиняються в процесі обігу металобрухту (2014 р.).

Такий стан речей вказує на необхідність проведення комплексного наукового дослідження з проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються на підприємствах переробної промисловості.

Що стосується досліджень, присвячених проблемам оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері економіки, що вчиняються на підприємствах машинобудівного комплексу та у курортно-рекреаційній сфері то такі дослідження на сьогоднішній день зовсім не проводилися, хоча аналіз наукових досліджень з питань криміналістичного забезпечення протидії таким кримінальним правопорушенням, а також з питань їх розслідування проводилися, що вказує на необхідність проведення таких досліджень за напрямом оперативно-розшукової протидії.

З огляду на зазначене можна дійти до висновку, що на сьогодні існує необхідність проведення комплексних наукових досліджень з проблем оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у пріоритетних галузях економіки.

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 23.02.2021).

2. Про затвердження Нормативів вартості створення одного робочого місця у різних галузях економіки: Наказ Державного комітету України з будівництва та архітектури від 19.07.2002 № 13.

3. Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки: Розпорядження Кабінету міністрів України від 14 серпня 2013 р. № 843-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/843-2013-p#n7> (дата звернення: 23.02.2021).